

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Cap. III. & IV. continentia omnes Juris species in quibus
distinguitur id, quod vim Legis obtinet, ab iis, quæ illa carent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

debuisset: discrimen evidentius fuisset, si in ea egisset Autor de Promulgatione & Acceptatione Legum necessariis, ut obligationem pariant. *Gratiani* verba, quæ laudat, id postulabant, cum utramque spectent.

OBSERVATIONES in CAPUT II. quod *Exceptiones* continent contra *Leges*.

REGULÆ propositæ, *Leges observandas esse*, Autor EXCEPTIONES XXI. refert, quarum copia idcirco solum tanta est, quod *Regula* sit imperfecta: sub eâ enim collocari debuisset, quidquid necessarium est, ut Lex obligare possit, scilicet Potestas legitima, Justitia, Utilitas publica: ceteræque Conditiones *Can. 2. DIST. IV.* enumeratæ, Promulgatio sufficiens, Acceptatio manifesta. Quippè pleræque harum *Exceptionum* nascuntur ex conditionibus in *Regula* omisissis. Eas lustrare sufficeret, ad percipiendam inutilitatem ipsarum, si *Regule* debita integritas ac perfectio restituantur. Et quidem *Exceptio 1.* sumitur à defectu Potestatis. *Secunda* à defectu Justitiæ. *Tertia* est exemplum Legum injustarum ob contrarietatem ipsarum cum Lege Divinâ aut Naturali. Idem de *Quarta*, nam si Princeps Legem Ecclesiasticâ Legi contrariam in re merè Ecclesiasticâ condant, illa injusta est. Idem dicendum est de *Quinta* & *Sexta*, quia Lex contraria Libertati & Immunitati Ecclesiæ, facta ab eo, qui iis derogare non potest, est injusta.

Octava petitur à defectu unius qualitatis, Legi essentialis, quæ scilicet ad communem utilitatem vergere debet, quod Legi Personali convenire nequit, quæ propriè non est Lex, sed Dispensatio à Lege. Idem est de *Nonâ*; nam Legi essentialis est, ut jubeat aut vetet; quæcumque hortatur, aut suadet tantum, non est Lex.

Vigesima sumitur à defectu promulgationis sufficientis; hanc enim secuta ignorantia nullam parit excusationem. *Vigesima prima* sumitur à defectu Potestatis: nam Lex non obligat extrâ Districtum ejus, qui ipsam condidit, ideò quod ejus Jurisdicctio illo Districtu claudatur. Idem fit Judicium de *Decimatertia* & *Decima quarta*; nam si Leges Civiles non adstringunt Personas Ecclesiasticas, id fit, quia ipsæ se à Potestate Seculari immunes contendunt, quoad Capita ab illis Legibus definita.

Reliquæ *Exceptiones* aliis vitiis laborant. *Decima* insinuat, Pontificem solum dispensare posse. Plures aliæ ad dispensationem pertinent; quæ sub *Decima* collocari debuissent, velut casus, aut exempla ad eam pertinentia: Talis est *Quinta*, quæ supponit, Pontificem à Legibus secum dispensare posse, *Decima-sexta* sumpta ex Potestate S. SPIRITUS in illas Leges; *Decima-nona* sumpta ex eo quod Lex superior ab inferiore dispenset.

Inter has XXI. *Exceptiones*, quedam sunt *Replicationes*, quarum aliæ comprehenduntur in *Regula*: Talis est 1. ea, quæ *Exceptioni 1.* opponitur; is enim, qui Leges ferre potest, valet etiam alienas adoptare, & quoad Subditos, parum ipsorum refert, an eorum Prælati Legem condiderit, an adoptaverit ab alio conditam. 2. Talis est *Prima*, quæ legitur in *Exceptione X.* quæ pertinet ad casum justæ Dispensationis. Autor, relatis causis, quæ Dispensationes justas faciunt, pro primâ *Replicatione*, addit, Dispensationem esse nullam, si nullâ causâ legitimâ fulciatur; undè sequitur, obligationem à Lege impostam perseverare. Idem judicium ferendum est de tribus aliis *Replicationibus*. Nullæ sunt Dispensationes, quæ lædunt Jus Naturale aut Præcepta Evangelica, aut jus tertii, cui sine injustitiâ officii nequit; ergo Lex subsistit.

Nihil dicemus de *Duplicatione*, de *Secunda Replicatione*, de *TriPLICATIONE* &c. sufficet observare, Autorem ibi sine legitimâ causâ distinguere casum, in quo quis inter duo Præcepta Legis Naturalis aut Divinæ situs est, quorum unum minus & aliud majus, &

Tom. I.

casum, quo istæ angustia non eandem personam coarctant, sed duas; & contendere, quoad Primum personam unicam dispensari à minore Præcepto per obligationem observandi majoris; ut in Secundo personam minori peccato expositam illud admittere non debere, ad propulsandum majus ab aliâ personâ: nam, si licet alicui peccatum exiguum facere, ad fugiendum majus, ei licebit etiam idem facere ergâ alium, quia diligere debet proximum sicut seipsum. Adjiciemus hoc in loco, exemplo sensibili apparere, methodam argumenta discutiendi, per *Exceptiones*, *Replicationes*, *Duplicationes*, *TriPLICATIONES*, ea obscuritate aspergere, nedum illustret & prolixitatem augere, nedum brevitatem pariat.

OBSERVATIONES in CAP. III. & IV. continentia OMNES JURIS SPECIES in quibus distinguitur id, quod vim Legis obtinet, ab iis, quæ illâ carent.

CAPUT III. est sine Regulis, *Exceptionibus*, *Replic.* &c. excepto loco, in quo de Privilegiis agitur, circa quæ dantur una *Regula*; *Exceptiones XI. Replicationes* & una *Duplicatio*. Cum hic præcipue agatur de *Regulis*, ac earum Comitatu, breviter de *Regulâ* hujus Capituli differemus; pleræque *Exceptiones* sub *Regulâ* collocari poterant, ei adjiciendo *Clausulam, sine justâ causâ*; nam illæ cadunt in casus, in quibus justæ causæ Privilegia tolli postulant, tales sunt 1. Is, in quo Privilegium tertio valde noxium est. 2. Is, in quo cessat Privilegii causa, 3. Is, in quo Privilegio quis abusus est; 4. Is, in quo Privilegium alteri Privilegio derogat; 5. Is, in quo ipsi renunciatur. 6. Is, in quo per XXX. annos neglectus fuit usus Privilegii. 7. Vel si semel aliquid actum sit contra privilegium. 8. Is in quo Princeps contrarium privilegium largitus est, aut præcedens revocavit: quod locum tantum habet, cum justa est mutationis causa. 9. Is, in quo Privilegium jure merito ab unâ re, aut persona, ad aliam extenditur. Et hæc sunt præcipue *Exceptiones* & *Replicationes*, quæ nihil aliud sunt, quam exempla *Clausulæ*, quæ *REGULÆ* apponenda erat: Porro, modus hic exponendi magis Naturalis, perspicuus, brevis, proindeque magis idoneus videtur, quam Autoris methodus, silvâ *Exceptionum*, *Replic.* &c. implicata.

Circa reliqua observabimus 1. Illum rectè componere Canones, quorum alii dicunt, Consuetudinem Legi cedere; alii vero Legi derogare; priores exponendo de Consuetudine Legem præcedente, posteriores de Consuetudine Legem subsequente, de *Jure non script.* n. 3. & dicendo, *Conditiones* supra requisitas, ut justæ sint, Leges requiri quoque ad æquitatem Consuetudinis.

2. Decisiones Jurisconsultorum vocatas *Responsa Prudentum*, vim Legis quondam obtinuisse, sed nullum privatum Doctorem in Ecclesiâ ejusmodi honore illustratum fuisse; is quidem Cardinalium Decisionibus competere fertur, sed præter quam quod omnes non consentiant, eas vim Legis habere, Cardinales, qui eas ferunt, non, ut privati, loquuntur, sed quatenus membra Tribunalis à Pontifice constituti, insuperque requiruntur, ut à Pontifice Decisiones approbatæ sint, de *Respons. Prudent.* n. 2.

3. Juxtâ *VIGELIUM rationes Juris*, ac *Regulæ Juris* unum & idem sunt: id insinuat per Titulum de *Rationibus, sive Reg. Juris*. Sed, hoc non obstante, negat eas vigorem Legis habere. Dignitatem atque autoritatem illam tribuere debebat *Rationibus*, quæ excerpuntur ex Textibus, ubi aliquandò sunt *Principia* Definitionis; aliquandò ejus *Summa*: Tales sunt omnes, quæ in utroque *Jure, Regularum Juris* nomine donantur.

4. Ad faciendam Legem, non sola justa causa, seu Ratio Legis requiritur, sed cum eâ concurrere debent autoritas Legislatoris & consensus Populi. *ibid.* His conditionibus adjicienda erat voluntas Prælati.

Z 3

5. Putat

5. Putat Autor, sententiam à Principe latam, habere vim Legis; quod ut probet, laudat *cap. 19. de Sent. & de Judic.* quo nihil tamen de illà dicitur. Præterea, momentum sententiæ à circumstantiis particularibus, accipi potuit; itaque, quamvis inter Partes vigeat, vim tamen Legis ergà cæteros habere non debet, nisi appareat, talem esse Principis voluntatem; & si tales sententiæ hodiè vim Legis obtineant, eam trahunt ex eo, quòd inter Leges relatæ sunt, in Collectionibus Principum jussu compositis.

6. Agendo de *Canonibus*, egregiam nactus erat occasionem loquendi de *Conciliis*, sed cùm de illis ageret tantùm in genere, atque, ut ostenderet eis competere vim Legis, maluit illum Tractatum alibi collocare, ubi de *Actibus Ecclesiasticis* disputatur.

7. Quamvis egerit de *Decretis Pontificum*, loquendo de *Canonibus*, ac probaverit, illa vim Legis habere, de *Pontificiis* præterea *Epistolis* disserit in articulo de *Rescriptis Principum*, ubi præcipuè probandum suscipit, eas habere vim Legis, perindè ac Rescripta, & monere negligens extare *Rescripta Gratiæ*, præter *Rescripta Justitiæ*, de his solis loquitur; propositaque REGULA illa vim Legis obtinere, non solum in causa, pro quâ scripta sunt, sed etiam in quâcumque aliâ simili causa, EXCEPTIONES XXII. multasque Replicationes refert, quæ non cadunt, nisi in casus, in quibus Rescripta vitiis inficiuntur ipsa annullantibus, aut inutilia efficientibus. Porò, hæc Exceptiones parùm congruæ videntur; Regula quippè non intelligitur nisi de Rescriptis certis & validis; itaque Exceptiones debent continere casus, in quibus Rescriptum, non obstante validitate atque autenticitate suâ, vim Legis non habet; v. g. cùm à Commissariis non fuit acceptatum aut executioni non missum; aut, si provocatum fuerit à sententiâ ex vigore ipsius latâ; aut, cùm iudicium à Pontifice non fuit approbatum, aut emendatum fuit ex vi alterius Rescripti, aut tres sententiæ similes latæ non sunt, aut eæ errores intolerabiles contineant.

Rescriptum ex se ipso Lex esse nequit inter alias Personas, quàm inter Partes; est enim duntaxat Mandatum, seu Commissio iudicii inter eas ferendi: solum iudicium ex illius vi latum, eam prærogativam habere potest. Rescriptum nihil decidit, Decisio fit iudicio: Decisio autem sola in Regulam assumi potest & consequenter habere vim Legis. Juxta hæc, plures Exceptiones hujus Capituli inutiles judicabuntur.

Textus, qui dicunt Rescripta vim Legis habere, procul dubio de iis loquuntur, quibus definitæ sunt Quæstiones, & quæ Corpori Juris inserta fuere Legillatoris jussu, qui sic declaravit voluntatem suam esse, ut ea Leges fierent. Absque hac voluntate debito modo manifestatâ, nullæ possunt esse Leges obligatorie: probatum id fuit, agendo de *autorisatione Collectionum*. Autor id fatetur in *Exceptione I.* probatque per Textus eo in loco laudatos.

EXCEPTIO II. Falsa est, in eo, quòd proponit, velut Principium generale, Rescripta contraria Prædecessorum Rescriptis, non habere vim Legis; quippè adversatur *Cap. 1. de Constitut. in 6.* Regulam vulgò approbatam continentem, scilicet, Legem posteriorem anteriori, cui contraria est, derogare.

EXCEPTIO III. Restringi debet ad casum, quo pravus Pontifex malum Rescriptum dat, nisi notoriè suspensus aut excommunicatus sit; sola enim pravitas auctoritatem Legum ferendarum non aufert.

EXCEPTIO IV. Nimis etiam patet; nam si, v. g. excommunicatus à Pontifice, Rescriptum impetraret, quo decideretur aliqua Juris quæstio, nihilominus Rescriptum haberet vim Legis; sed si aliquid impetranti commodum contineret, is eo non frueretur.

EXCEPTIO V. Vera non est, si agatur de Rescripto quæstionem Juris definiente; nam Decisio potest esse vera, quamvis factum in Rescripto expositum, sit falsum; neque enim pendet à circumstantiis Temporis, Loci, Personarum.

EXCEPTIO VI. Falsa est in utroque casu, quoad Decisiones, quæ vim Legis generalis obtinent, in quibus Clausula, *si proces veritate nitantur*, necessaria esse nequit.

EXCEPTIO VII. Data pariter nullatenus necessaria est in simili Rescripto.

EXCEPTIO XI. Recidit in *Secundam*, in eo, quòd dicit Rescriptum Juri contrarium, esse nullum; itaque ambæ ob eandem rationem peccant: quoad id, quod adjicitur, Rescriptum esse quoque nullum, si bono publico adversetur, in eas recidit, de quibus actum est *Cap. II. circa Leges*. Cujus rei occasione observabimus, Rescriptum vim Legis habere non posse si careat aliquâ ex conditionibus ad Leges necessariis.

EXCEPTIO XII. Et subsequentes ad Rescripta Personalalia pertinent, quibus applicari debet id, quod dictum est supra de Legibus personalibus: ea memorari non debent inter Rescripta vim Legis generalis habentia.

EXCEPTIO XXI. Redit ad *Primam*; nam Rescriptum falsum pejus est Rescripto ambiguo, quod vim Legis non habet.

Nihil à nobis dicendum est in REGULAS, ad reliqua Capita argumenti Rescriptorum pertinentes.

Cæterum, conferendo disputationem Autoris hîc de Rescriptis, cum iis, quæ circa ipsa collegimus in REGULIS nostris, evidens est 1. Multum abesse, ut retulerit quidquid de Rescriptis Corpus Juris suppediat: 2. Argumentum confusè tractari, ob defectum Divisionum & Subdivisionum necessariarum.

OBSERVATIONES in CAP. V. de MAGISTRATIBUS eorum ORDINATIONE, OBLIGATIONIBUS, FUNCTIONIBUS, Juris, & maxime JURISDICTIONE.

TITULUS hic parùm Juri Canonico convenit, quòd de Magistratibus non loquitur ex professo, qui sunt Officiales à Principibus constituti, à quibus omnem suam potestatem tenent; tamen quod Autor de iis dicit, suam habet utilitatem, respectu Episcoporum, qui sunt Magistratus Ecclesiæ. Nam v. gr. principia, quæ exponit circa Jurisdictionem sive Ordinariam sive Delegatam Magistratum, applicari debent ad Jurisdictionem Episcoporum, de quibus agitur infra LIB. III. TIT. IX. solum incommodum hujus methodi est, quòd eadem res pluries tractatur in eodem Opere; quamvis consilium Autoris, quo sibi proposuit exponere Jus Civile cum Jure Canonico, ut ea, quæ sunt utriusque Communia aut Peculiariora ostenderet, ipsum ad agendum de Magistratibus induxerit; repetitiones tamen vitare potuisset, loquendo solum hîc de Jurisdictione, quæ ipsis peculiaris est, & de ea, quæ similis est Jurisdictioni Episcopali, alibi verò de Jurisdictione peculiari Episcoporum.

Multæ Regule hujus Capituli, ex iis sunt, quæ Textus tantùm indicant de Argumento loquentes, & qui, continentes Facta pluribus sæpè circumstantiis modificata, non sunt Regule; Regule enim sunt Decisiones aut principia Decisionum. Maxima utilitas harumce laudationum, est dare cognitionem locorum, ubi materia tractatur. Regule hîc, ut plurimum sunt sine Exceptionibus, & proinde sine reliquo comitatu. Tales sunt, præ cæteris, Regule trium priorum Quæstionum. Regule circa Ordinationem, in quibus enumerantur qualitates à Magistratu excludentes, locum habent in quavis aliâ Dignitate.

Exponendo Jurisdictionem, cadit in vitium sibi creberrimum, unicam scilicet proponendo Regulam in re, quæ pluribus indigeret; undè oritur necessitas Replicationum, Duplicationum, quæ Argumentum implicat. Hoc incommodum vitavisset, dicens 1. Jurisdictionem esse Ordinariam, vel Delegatam. Ordinariam quidem posse delegari, Delegatam verò non posse, quibusdam casibus exceptis: 2. Subdelegationem permitti in his Casibus, quos continuâ serie retulisset: 3. Eandem prohi-